

**EUROPRODUKT
PomoCentre
CZT - AgroTech**

**Instytut Sadownictwa i Kwiaciarnictwa
ul. Pomologiczna 18, 96-100 Skierniewice
tel.:+48-46-833 20 21, fax:+48-46-833 32 28
Dyrektor: prof. dr hab. Danuta M. Goszczyńska
e-mail: Danuta.Goszczyńska@insad.pl**

OFERTA WDROŻENIOWA

Hodowla matek trzmiela ziemnego (*Bombus terrestris* L.) w pudełkach hodowlanych

Słowa kluczowe: trzmiel ziemny, *Bombus terrestris*, wychów matek, pudełka hodowlane

Opis wdrożenia:

Wychów młodych matek trzmieli jest jednym z najważniejszych etapów całorocznego chowu rodzin trzmiela ziemnego do zapylania upraw szklarniowych. Od liczby matek zależy wielkość produkcji rodzin i jej opłacalność dla hodowcy. Jest to tym ważniejsze, że niewiele ponad 30% młodych matek unasienia się podczas lotów godowych, a ponadto część zapłodnionych matek ginie w warunkach kontrolowanej zimowli.

Wychów matek trzmiela ziemnego prowadzono w tekturowych pudełkach w trzech wielkościach (o pojemności 1,4, 4,2 i 11,6 dm³). Małe pudełka służą do inicjacji rodzin, średnie do wychowu rodzin produkcyjnych wykorzystywanych do zapylania pomidorów w szklarniach, a duże do długotrwałego przetrzymywania rodzin nastawionych na masowy wychów samców potrzebnych do lotów godowych.

Wyniki oparte na 4 609 matkach wyhodowanych w latach 2003-2005 wykazały, że w przeliczeniu na jedną rodzinę przeciętna liczba uzyskanych matek wyniosła: w małych pudełkach – 12,9, w średnich – 56,6 i w dużych – 46,5 matek. Do wychowu młodych matek trzmiela ziemnego należy więc zalecać pudełka o pojemności 4,2 dm³.

Szczegółowy opis wychowu matek trzmieli wraz z metodą przeprowadzania lotów godowych i zimowli matek zawierać będzie szczegółowa instrukcja opracowywana w Zakładzie Zapylania Roślin.

Pudełka hodowlane i gniazdo trzmiela ziemnego z licznymi kokonami matecznymi

Innowacyjność wdrożenia

Wychów rodzin trzmiela ziemnego w tekturowych pudełkach skonstruowanych w Oddziale Pszczelnictwa ISK prowadzony jest z powodzeniem od wielu lat. Doświadczalnie potwierdzona przydatność podstawowej ich wielkości do masowego chowu matek prowadzi do obniżenia kosztów, ponieważ użyty materiał (tektura makulaturowa) jest tani, a specjalnie opracowany wykrojnik zmniejsza pracochłonność ich wykonania. Konstrukcja pudełek i przezroczyste nakrywki ułatwiają podkarmianie rodzin, prowadzenie obserwacji i wszelkich prac niezbędnych podczas chowu. Wdrożenie metody masowego chowu matek umożliwi rozwinięcie w Polsce produkcji rodzin trzmiela ziemnego do zapylania upraw szklarniowych i ograniczenia ich importu.

Podmioty, do których skierowana jest oferta wdrożeniowa

hodowcy zrzeszeni w Polskim Związku Hodowców Trzmieli, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, przeszkolone w Oddziale Pszczelnictwa osoby zainteresowane chowem rodzin trzmiela ziemnego na użytek własnych upraw szklarniowych

Twórcy oferty wdrożeniowej:

- Pracownia Zapylania Roślin
- Oddziału Pszczelnictwa ISK w Puławach
- Zakład Planowania Naukowego

Autor:

dr hab. Mieczysław Biliński
e-mail: Mieczyslaw.Bilinski@man.pulawy.pl

Współautorzy:

mgr inż. Dariusz Teper